

1. a. §. sed quod interdictum... ex his rebus dicitur quod decime debeantur... ita Moneta de decimis, c. 9. n. 49. Barb. ubi sup. n. 22. Sed prior opinio veritati propius accedit; quidem non sine magno scandalo decime ex hujusmodi proventus recipi possunt.

ca. fertilitas cum uberitate alterius anni, ut considerat P. Sum. ubi sup. Nec textus in d. c. ex parte 21. refertur; verum enim est, ex decimis personalibus impensis deduci, non vero ex predialibus. Cuius discriminis rationes varias adducunt Doctores. Prima, quia decime personales praestantur tantum ex lucro, c. pastoralis, sed lucrum dici non potest, nisi deductis expensis: igitur antea expensis deduci debent.

C A P U T VIII.

Idem Monachis de a. Neub.

Dilecti filii nostri Abbas, & fratres Sanctae Crucis, transmissa nobis quaestione demonstraverunt, quod praedia, unde decimas, & in magna parte sustentationem habere confueverunt, conduxerunt, & recipientis ad summan. Unde quoniam iidem fratres ex hoc immoderate, & enormiter gravantur, nec fuit intentionis nostrae, aut antecessorum nostrorum, ut de possessionibus, quas conductis, decimas non debeatis persolvere.

NOTE.

1. a. Neub. Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. c. 1. & post Concilium Lateran. par. 13. cap. 2. Variè tamen emendatur a Glossa marginali, sed verolegendum est, de Neubothel: Monasterium enim hoc de Neubothel, est in regno Scotiae, de quo hac refert Nicolaus Arpheldus in apparatu, num. 26. Neubothel, alias Neubothel, est in Regno Scotiae, in Laudonia (aut in Louthania) Ordinis Cisterciensis; fundat sanctus David Rex, de quo mentio in histori Clementis III. Ex scriptoribus Scotiae idem refert Marique annal. Cister. tom. 1. anno 1149. cap. 14. num. 4. Unde cum jam a temporibus Hadriani IV. ut retuli in c. 3. hoc tit. Monachi Cistercienses exempti essent a solutione decimarum ex praediis propriis laboribus, sumptibus cultis, ideo iuredebant in praesenti specie, etiam de praediis ab aliis conductis, sed propriis manibus cultis, decimas solvere non debere.

2. b. Sancta Crucis. Monasterium sanctae Crucis, vulgo Halyrudhous, est in Laudonia prope Regiam, & Imburgum, ubi die festo Sanctus David Rex venationi intendens, a errore percussus, dum cornu comprehendere, Crucis imaginem, non cervi cornu vidit. Magnificentissime conditum est, & D. Augustini Canonici concessum anno 1112. ut refert Pennotus 12. hist. Canonior. Regal. cap. 36. num. 5. Illis autem Canonici decime debebantur, ut parochis, quia sacramenta ministrabant in propriis Ecclesiis, ut constat ex verbis sequentibus, ibi: Non parochis suis.

COMMENTARIUM.

Variis privilegiis monachos exemptos fuisse temporibus Alexandri III. a solutione decimarum ex praediis propriis manibus, & sumptibus cultis, jam probavi in c. 3. hoc tit. Unde ambigebatur in praesenti specie, an ipsi monachi virtute privilegiorum exempti essent a praestatione decimarum ex illis praediis, quorum dominium non habent, veluti ex praediis ab aliis conductis? Et communis DD. opinio ita distinguit, ut si privilegii formula sit, quod non solvant decimas

C A P U T IX.

Idem Abbati & Fratribus de a. Lorongio.

Suggestum est nobis ex parte vestra, quod Abbas, & fratres monasterii de b. Ursino, decimas a vobis sustinerent, & alia damna, & gravamina vobis irrogare non cessant. Quia vero non decet honestatem vestram,

fram, five religionem monasticam, libibus, & contentionibus intendere, d. v. p. A. f. m. consulumus, & hortamur, quatenus cum praedicto Abbate, & Fratribus super decimis ipsis, & aliis, unde inter vos est controversia pacifice conveniatis, ne pro humilimodi contentionibus fama vestrae Religionis valeat denigrari; nam quando Romana Ecclesia ordini vestro privilegia dedit de decimis, ita erant rara, quod extinde nulli poterat de iure scandala suboriri: sed nunc per gratiam Dei in tantum sunt augmentata, ac possessionibus ditata, quod multi viri Ecclesiastici de Fratribus vestris apud nos querelam saepe proponunt.

NOTE.

1. a. Lorongio. Ita legitur in prima collectione, sub hoc tit. c. 9. in sexta autem habetur Dolon. sed utrobique male: legendum enim est Dalon. nam Dalouense monasterium est Ordinis Cisterciensis in diocesi Lemovicensi, fundatum anno 1121. ut ex Auberto Mireo refertur Matrice Sammarthani tom. 4. Gall. Christ. fol. 326. b. Ursino. Porlan monasterio hoc Ursinense, seu Ursenense, est Ordinis D. Benedicti, de quo hoc legitur in Chron. Lauredi, edito a Philippo Labeo tom. 2. Biblioth. fol. 263. Et anno centesimum Ursinense nonas Maii, luna 9. hora noctis 1. igne crematum est in diebus Richardi Abbatis. Fundatum fuit in diocesi Lemovicensi ab Hildegaro Episcopo, ut refertur Fratres Sammarthani tom. 4. Gall. Christ. fol. 961. qui illud Ursenense appellant. Ad Abbatem enim, & monachos huius monasterii spectant decime, de quibus in praesenti, forsitan quia Ecclesiam parochialem regebant, aut privilegium ad eas percipiendas a Sede Apostolica impetraverant. d. Querelam proponunt. Unde Richardus Cantuariensis Archiepiscopus, apud Petrum Blesensem episcop. 82. acriter invenit in ipsos monachos ex eadem causa, videlicet quia occasione exemptionis decimarum, cum amplia praedia possiderent, jus parochiale admodum laxebatur. Verba Richardi retuli supra, in c. 4.

COMMENTARIUM.

1. Cum monachi Cistercienses exempti essent a decimarum solutione ex praediis propriis laboribus, ac sumptibus cultis, & amplia praedia possidere cepissent, magnum praedictum irrogabatur parochis, ut propositum fuit in Concilio Lateranensi celebrato sub Alexandro III. ut refert Marique tom. 3. annal. Cister. an. 1179. cap. 3. Unde Alexander III. decrevit, huiusmodi privilegium revocandum esse, cum cepisset admodum esse damnosum; quod etiam docetur in cap. quid pro novales, de verb. sign. l. 4. in fine, l. 5. tit. 10. parisi. l. & in quocumque privilegio regulariter observatur, leg. ex factis 42. ff. de vulgari, ibi: Iniquum fieri incipit privilegium Principis. Et cap. quanto, de censibus, l. 1. §. Trebatius, ff. de aqua quod, unde aiebat factus lib. 3. hist. quod apud Sapientem causa habebatur, quae nec dari, nec accipi salva Republica poterant. Exemplum erat in adis Alphonso, & Sancti apud Marianam lib. 2. hist. Hispan. cap. ultim. & illustrat Grotius lib. 2. de iure belli, c. 14. num. 12. Nec obstat regula Decet, de regulis iuris in c. 6. ubi docetur, privilegium

C A P U T X.

Idem a Tarracoen. Episcopo.

EX parte tuae fraternitatis noveris pervenisse ad nostram audientiam, quod albi monachi, & b. nigri, & quidam alii religiosi viri Ecclesias tuae iurisdictionis redditibus decimarum spoliarie praesumunt occasione privilegiorum, quae tibi Romana indulserit Ecclesia. Sane tuam nolimus latere prudentiam, quod sancte memoris praedecessores nostri fere omnibus Religiosis decimas laborum suorum concesserant; sed bone memorie praedecessor noster c. Hadrianus solis fratibus Cisterciensis Ordinis, & Hospitalaris decimas laborum suorum indultit: ceteris autem tantum, ut de novalibus suis, quae propriis manibus, & sumptibus excolunt, & de nutrimentis animalium suorum, & de d. hortis suis decimas non persolvant, concessit: quem super his imitari sumus, quia illi, quibus indultae sunt decimae de c. novalibus suis, & de nutrimentis animalium suorum, & de hortis suis, hac occasione decimas de aliis rebus Ecclesiae suae non debent, nec possunt subtrahere, vel sibi aliquid ulterius vindicare.

NOTE.

1. a. Tarracoen. Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. c. 10. post Concilium autem Later. p. 13. c. 5. habetur Trevesi, sed retinenda est communis littera, videlicet Tarrac. nam in ea Metropoli erant temporibus Alex. III. Templarii, Hospitalarii, Monachi Benedicti & Cistercienses: de Tarrac. nonnulla notavi in c. 1. de his, quae vi. b. Albi Monachi, & nigri. Nigrosorum Monachorum mentio fit a Flavio Dextro in chron. anno 419. ibi: Casali in Liguria monachi nigri ab anno 393. In casus commentariis Vivar. existimat, eos fuisse discipulos S. Martini, qui ut Salpustius Severus auctor est, plura construxit monasteria, non solum in Medioli. Tarracoen. verum & in aliis Provinciis, & eos nigro habitu utos fuisse tradit P. Glanville, lib. 4. c. 17. Sed vere monachi nigri jam a septimo Ecclesiae saeculo dicti fuerant monachi Benedictini, quia artus utebantur vestibus, & ita pro lyncionibus habebantur nigri monachi, & Benedictini, ut late probat Ypeus tom. 1. chron. D. Benedicti, an. 123. c. 5. Benedictus Haphtenus lib. 1. dist. monach. ir. 3. dist. 3. Cap. autem huiusmodi nomenclaturae ratio pro distinctione ipsorum, & Canoniorum Regularium Ordinis D. Augustini, qui albis utebantur vestibus, ut refert Joannes de Vitriaco D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III.

c. 12. hist. Occid. ibi: Cum legitur a praesentibus in partibus Occidentis duae tantum fuisse Regularium diversitates, monachi scilicet nigri, sancti Benedicti regulam professentes, & canonici albi secundum regulam B. Augustini viventes; postquam peccatis exigentibus, primo modica negligentia, paululum cadere cepissent, tandem ad tantam dissolutionem plurimae Regularium conventus devenerunt, quod viri timorati, & prudentes, sub alio habitu, & aliis indutiis Domino militari ab ipsis recederant. Sed postquam Cistercienses habitum album induerunt anno Christi 1103. ut refert Marique tom. 1. eodem anno, cap. 1. quoties in iure legitur monachos nigros, & albos, intelligimus monachos Benedictinos, & Cistercienses: notavit Bosquetus ad Innocentium III. lib. 1. regest. 13. ep. 122. & nos in c. 10. de temp. ordin. c. 1. Fructuosus. Cap. 3. c. 4. hoc tit.

d. Hortis. Unde Pontifex in c. nimis gravis, de excessibus, Praelat. damnat inter alios excessus Episcoporum, illum videlicet, quia a Religiosis petebant decimas ex hortis propriis, & licet hortus varie sint acceptationes, quas tradunt Pater Serlogus tom. 3. in Cantua. c. 5. vers. 1. veltig. 31. n. 1. Lorinus, & Pinoda in c. 2. Ecl. vers. 5. ad ea verba, Erit hortus, & pomaria, in praesenti tamen accipitur pro loco sepe, & marito. Et licet plerumque ad olera producenda colatur, iuxta distinctionem

traditam a Gregorio Beyerlink in Theat. vita hum. tom. 2. ubi dicitur: ubi ait: Hortus est locus mundus...

debetur, cum absolute religio indultum sit, ut ex hortis decimas non praestent. Quare nec genus fructuum, nec quantitas, seu modus terrae atendi debet.

CAPUT XI.

Idem.

Locet de benignitate Sedis Apostolicae sit vobis indultum, ut de laboribus vestris, quos propriis manibus, vel sumptibus colitis, nemini decimas solvere tenemini...

NOTAE.

Dem. Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. c. 2. ex qua litteram textus restituo: post Concilium autem Lateran. p. 13. cap. 6. legitur, Fratres Rhemensis Ec-

clesiae: sed cum varia sint monasteria, tam Cisterciensis Ordinis, quam Benedictini, & aliorum in diocesi Rhemensi, non facileprehendi potest, quibus fratribus rescribit Alexander hic.

CAPUT XII.

Idem.

Ad audientiam nostram noveritis pervenisse, quod quidam vestrum a dilectis filiis nostris fratribus b Cisterciensis Ordinis de laboribus, quos propriis manibus, aut sumptibus excolunt, decimas exigere, & extorquere conantur...

NOTAE.

Dem. Ita legitur in prima collectione, sub hoc tit. c. 3. post Concilium autem Later. p. 13. c. 8. habetur Conventus Episcopi, & Officialibus eius; & recte, siquidem Conventus Ecclesia est in Anglia, ut refert Polydor. Vergil.

lib. 1. histor. Angliae, in princip. cujus Praefati, & eius Vicarii, qui Officiales in eo Regno dicuntur, rescribit in praesenti Pontifici.

CAPUT XIII.

Idem a Brixienfi Episcopo.

Quoniam a nobis tua sollicitudo requirit, quid de decimis novalium tuae diocesis tibi sit statuendum: c. f. si quoniam a nobis tua sollicitudo requirit, quid de decimis novalium tuae diocesis tibi sit statuendum...

NOTAE.

Brixienfi. Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 25. & post Concil. Lateran. pag. 50. cap. 40. De Brixienfi diocesi jam egi in cap. 75. de procuratoribus.

decimas quasdam non sine Creatoris offensa percipiant, contendunt sibi decimas novalium vindicare, in quo tanto offendunt gravius, quanto specialius decimae ipsae ad Episcopum palam dispositionem respiciunt, super quibus constat, nihil laicis fuisse concessum.

certum sit, casuarum decimarum cognitionem ad Judicem Ecclesiasticum spectare, c. sui, de rerum permutatione, c. tua nos, §. fin. hoc tit. c. postulat, de homine Clem. dispensationem, de iudic. docent Guttier. l. 1. praed. q. 26. pluribus relatis Barbo-

in c. ex parte, de Capel. monach. Deinde quia de decimis etiam infidelibus laicis cognoscit Ecclesia, cap. prohemus, cum similibus, de decimis: ergo de tertiis Judex Ecclesiasticus debet cognoscere. In hac opinione varietate, omnibus traditis a Barb-

CAPUT XIV.

Idem a Rhemensi Episcopo.

Parochianos vero tuos ad solvendas decimas b Ecclesiis, quibus eas debent, Ecclesiastica debet severitate compellere, quia cum decima non ab homine, sed ab ipso e Domino sine instituta, quasi debitum exigi d possunt.

NOTAE.

Rhemensi. In prima collectione, sub hoc tit. cap. 14. additur, pars cap. de Diacono: unde cognoscitur, in praesenti referri partem textus in c. de Diacono 1. qui Clerici, vel novi, integra autem textus littera extat post Conc. Later.

in quocumque possessorem transire, c. dilecti, c. de tertiis, c. pastorali, cap. super, hoc tit. ideoque possessorem fandi teneri ad decimas praeteritas non solvatas a suo predecessore, docuerunt Garcia de expensis cap. 11. n. 54. plures relati a Barbo-

BIBLIOTECA CENTRALIS

U.A.N.E.

tione remota, cap. tunc, et al. hoc in Salgado de Regia prote...

opponit consuetudinem, vel prescriptionem, & condemnatio...

CAPUT XV.

Idem a Ambianensi Episcopo.

AD hac donationem decimarum, quam Abbas sancti S. b. de Monfrali...

NOTAE.

Ambian. Ita etiam legitur post Conc. Later. p. 50, c. 28.

De Monfrali. Monasterium hoc sancti Salucii Monfraliensis...

CAPUT XVI.

Idem a Marsiliensi Episcopo.

DE terris, quas Iudaei colunt, tua prudentia respondemus...

NOTAE.

Marsiliensis. Ita legitur in prima collectione, sub hoc tit.

doctrinam hanc procedere respectu praediorum, quae possident...

COMMENTARIUM.

Circa obligationem solvendi decimas a Iudaeis, vel infidelibus...

tor, doctrinam hanc procedere respectu praediorum, quae possident...

Idem.

Quamvis grave sit nimis, & divini dignum animadversione...

NOTAE.

Idem. Ita etiam legitur in c. 2, hoc tit. in 2. collect. & post Concilium Later. p. 26, c. 8.

tit. 9, c. 1. & ita hac constitutio propria est Concilii Turon...

CAPUT XVIII.

Idem Massiliensi a Episcopo.

Um sint homines in parochia unius Ecclesiae, sicut asseris...

NOTAE.

Massiliensis. Ita legitur in 3. collect. sub hoc tit. c. 3.

a Barbosa in l. heri, §. finali, ff. de iudicis, a num. 94.

COMMENTARIUM.

IN presenti textu agitur de parochiis, quibus decimae praedantur...

a Barbosa in l. heri, §. finali, ff. de iudicis, a num. 94. Si vero quis duo domicilia habeat...

